

"לדורות" סיפוריהם של ניצולי השואה החיים בישראל

שאלון לרישום קורות ניצולי השואה

איסוף סיפוריהם של ניצולי השואה הוא אחד המרכיבים החשובים ביותר בשימור הזיכרון ובהנחלתו לדורות הבאים. לכן, המידע על קורותיהם של הניצולים חיוני מאוד לחוקרים ולבני הדורות הבאים. בעזרת מידע זה אפשר יהיה להכיר את הסיפורים הפרטיים המרכיבים את התמונה הרחבה של תקופת השואה. לסיפור האישי שלכם יש חשיבות לאומית, מחקרית וחינוכית. אוסף הסיפורים מפורסם באתר אינטרנט מיוחד שכתובתו www.ledorot.gov.il

שם משפחה ושם פרטי כיום

שם משפחה: גיטלביץ	שם פרטי: זינאידה
----------------------	---------------------

פרטים אישיים לפני השואה ובתקופתה
במידה והשאלה אינה נוגעת אלייך, אין צורך לענות עליה

שם משפחה איתו נולדתי: מונטצקיה		בלועזית Montazky
שם פרטי איתו נולדתי: זינאידה	בלועזית Zinaida	מין: נקבה שנת לידה: 1925
עיר לידה: קרופקי	בלועזית Krupky	ארץ לידה: רוסיה לבנה המועצות לשעבר
שם פרטי ושם משפחה של האב: מוסיה (משה) מונטצקיה	שם פרטי ושם נעורים של האם: פרידה שפונט	
מקום מגורים קבוע לפני המלחמה: ויטבסק	בלועזית Vitebsk	ארץ המגורים: ברית המועצות- רוסיה הלבנה
השכלה/תואר אקדמי לפני המלחמה: (יסודי, תיכון, אוניברסיטה, ישיבה) שמונה כתות בית ספר + שנה אחת בבית ספר לאחיות	מקצוע לפני המלחמה: (תלמיד, סנדלר, מורה) תלמידה בבית ספר לאחיות	חבר בארגון או בתנועה: (בית"ר, השומר הצעיר, בני עקיבא)
מקומות מגורים בתקופת המלחמה: (שם העיר או האזור ושם הארץ) בכפר באזור ויטבסק, בעיר חבלינסק Havalinsk שליד הוולגה		
במידה והיית בגטו, ציין את שמו		בלועזית
במידה והיית במחנה עבודה או מחנה ריכוז, ציין את שמו		בלועזית
המקום בו נודע לך כי הנך אדם חופשי: אזור צ'קלוב		תאריך השחרור: 10 בספטמבר 1944
במידה והיית במחנה עקורים ציין את שמו (מחנות פליטים שהוקמו לאחר המלחמה בעיקר באוסטריה, גרמניה ואיטליה)		ציין מקום אליו חזרת לאחר השחרור: Bulaklea, ויטבסק ומאחר שהיתה הרוסה כולה עברנו לבוריסוב
במידה והיית במחנות מעצר בקפריסין, ציין ממתי עד מתי		שנת עליה: 1994
		במידה ועלית באנייה, ציין את שמה

אנא ספרי/י על קורותיך לפני המלחמה

(ציוני דרך: הבית בו גדלת, בית הספר, חברי ילדותך; במה עסקו הוריך, המשפחה המורחבת, חגים ומאכלים)

נא לכתוב בגוף ראשון

אני נולדתי ב- 23/3/1925 למשפחה יהודייה גדולה בקרופקי, בלארוס, אבי היה חייט ואימי עקרת בית. להורי נולדה חמישה ילדים- שלושה בנים ושתי בנות, אימי נפטרה ב-1930 אחרי לידת אחי הצעיר מהרעלת דם. באותו זמן אחי הגדול בוריס היה בן 11, לייב בן 9, אני בת 5, אחותי דינה בת 3 והתינוק גרגורי היה בן חודש. שנתיים אחר-כך אבי נישא שוב לאישה מאוד טובה והמשפחה עברה להתגורר בעיר ויטבסק בה חיינו עד פרוץ המלחמה ברוסיה ביוני 1942.

נא ספרי/י על קורותיך בזמן המלחמה

(גירוש, גטאות, מחנות וצעדות מוות, במסתור או בזהות בדויה ושם בדוי, פעילות ותפקידים במחתרת, השתתפות בבריחה או בהתנגדות, האנשים שהיו בסביבתך בגטו או במסתור, במי נעזרת או אולי למי עזרת):

כשפרצה המלחמה אני הספקתי לסיים 8 שנות בית ספר ואף שנה ראשונה בלימודי אחרות, אחי הבכור בוריס היה בן 23 ושירת בחיל הים הרוסי. אחי לייב שהיה בן 21 התנדב לצבא עם פרוץ המלחמה ובאוגוסט 1942 כבר הוכרז כנעדר. ביוני 1942 החלו הפצצות על ויטבסק והמשפחה ברחת אל מחוץ לעיר לכפר באזור. באותו הזמן אבא ניהל מחסן והיה עסוק בהעברת הציוד שבמחסן לאזור בטוח יותר בעומק העורף. הגרמנים התקדמו מהר מאוד אבל אנחנו בכפר שהיינו מנותקים מהרדיו ומהעיתונאות לא ידענו על כך. אבא שהיה עדיין בויטבסק הצליח להצטרף אלינו ועזר לנו לארוז את הציוד שהיה לנו, השיג עגלת סוסים והתחלנו להתקדם לכיוון מזרח. במהלך הדרך ראינו קבוצות בודדות של חיילים בנסיגה, ראינו גם עדרים של בעלי חיים ללא רועה שברחו כנראה מפני ההפצצות. במהלך בריחתנו מטוסים הפציצו את נתיב הבריחה וכדי להסתתר מפניהן היינו רצים לתוך היער שהיה לאורך כל הדרך. בדרך סבלנו מרעב ומצמא, בכל מקום שמצאנו מים- שלוליות, ביצות, אגמים, שתינו מהם. המזון שלנו היה פטריות שמצאנו ביערות ופירות יער, אכלנו הכל כמעט ללא בישול, היה מסוכן להדליק מדורה פן האש והעשן יחשפו אותנו. התקדמנו בעיקר בלילות כי היה יותר בטוח. תושבי כפרים שעברנו לידם סירבו לתת לנו להיכנס לכפר מחשש שיתפסו אחר-כך על ידי הגרמנים כעוזרים ליהודים.

מאחר והגרמנים התקדמו מהר יותר מאיתנו הרבה פעמים מצאנו את עצמנו נעים בתוך אזור שכבר נכבש על ידי הגרמנים. הדבר הצריך מאיתנו לשנות כיוון ולחזור על עקבותינו. אבא שלי לא התייאש והוא תמיד דאג לדחוף אותנו להמשיך ולהמשיך, רחוק יותר מזרחה וכך שאנחנו עוברים דרך שטחים כבושים הגענו בסוף יולי 1942 לעיר וליקי-לוקי Veliki-Luki בה עדיין שלט הצבא האדום. כשהגענו יכולנו לראות שעל פסי הרכבת עמד קרון ובו נמצא הארכיון של המפלגה ובשאר בקרונות היו עובדי המפלגה, עובדים ממשלתיים, חיילים שהתגייסו. חלקם אפילו לא הספיקו להחליף את הבגדים האזרחיים למדים צבאיים. קומנדט העיר (מפקד העיר) שראה אותנו במסכנותנו-בגדים מלוכלכים וקרועים, מורעבים והוא נתן הוראה להעלות אותנו לרכבת. מחוסר מקום הוא פיזר אותנו בין הקרונות, מדובר היה בקרונות למשאות ובהמות לא קרונות שמיועדים לנוסעים. כעבור כמה שעות התחלנו לנסוע מזרחה, אנחנו לא האמנו למזלנו!

למחרת הגענו לעיר בה הייתה נקודת פינוי- שלחו אותנו להתרחץ, קיבלנו בגדים נקיים ומזון מבושל וגם מזון יבש לעוד חמישה ימים. המשכנו לנוע ברכבת מזרחה, כבר לא בקרון נוסעים אלא בקרון לסחורות ובהמות. בדרך היו כמה פעמים הפצצות מהאוויר ובעת הפצצה כזו הרכבת עצרה וכולם ברחו לתוך היער שתמיד היה לאורך פסי הרכבת, למזלנו הרכבת שלנו נעה על גבי פסים שהיו הקרובים ביותר ליער וכך יכולנו להגיע מהר יותר למקום מסתור. המזל באמת היה לצדנו כי הרכבת שלנו לא נפגעה אבל אני באחת ההפצצות נפצעתי מרסיס ברגלי ועד היום ישנה צלקת מהרסיס.

באחת העצירות של הרכבת דינה אחותי נעלמה לנו, במשך כל היום חיפשנו אותה, צעקנו את שמה, תקוותנו כמעט אבדה. לבסוף מצאנו אותה מסתתרת בתוך בור שנוצר מאחת הפצצות, התברר שהיא שמעה את צעקותינו אך פחדה לענות. בלילה הרכבת המשיכה בנסיעתה עד שהגענו לוולגה. עזבנו את הרכבת, עלינו על אוניית גרר ועל סיפונה המשכנו במורד הוולגה עד העיר חבלינסק, עיר בה חיינו במשך חודשיים. עבדנו שם במפעל לשימורים והתגוררנו בבית שהיה שייך למשפחה ממוצא גרמני, גרמנים שהתיישבו לפני כמה דורות לאורך הוולגה וכונו "גרמנים / רוסיים פרוולגה". מדובר במשפחות שגרו במשך שנים לאורך הוולגה ובעקבות המלחמה הם הצטוו לעזוב תוך 48 שעות.

אנחנו היינו עדים למתן צווי הפינוי. הבית שקיבלנו היה מאוד יפה, עם בוסתן אך מישהו מהשלטון המקומי ראה את הבית וחמד אותו לעצמו וכך אנחנו הורנו לעזבו ושוב נותרנו ללא קורת גג. העונה הייתה כבר סתונית, ירד השלג הראשון והיה מאוד קר ומחוסר ברירה המשכנו לנדוד מזרחה לאזור שפחות קר, שוב הפלגנו בוולגה עד העיר אסטראחן ומשם ברכבת עד למזרח קזחסטאן. בנסיעה ברכבת סבלנו מאוד מהקור. הרכבת שבתחילת דרכה הייתה מאוד ארוכה, הלכה והתקצרה, בכל תחנה שעברנו ניתקו קרון אחד. וכך היה שהקרון שלנו נותק כשהגענו לאמצע אזור ערבה בתוך סופת שלג, בעזרת מגלשת שלג משוכה ע"י גמלים הגענו לכפר של קזחים, אורדה שקיבלו אותנו מאוד יפה. הם עזרו לנו להתארגן, קיבלנו מקום מגורים ועבדנו

בכל מיני מקומות לאן ששלחו אותנו. החורף היה מאוד קר ולא היה מספיק מזון- סבלנו מרעב אבל שרדנו. אני עבדתי כמנהלת חשבונות בכפר שכן. הוצע לי בית מחמר באותו כפר וכך עברתי יחד עם כל בני המשפחה להתגורר בכפר עד סוף 1943. אחות של אבא שהתגוררה באזור צ'קאלוב מצאה אותנו ושוב עזבנו את הכפר ועברנו להתגורר בקרבתה. בעלה עבד במפעל לייצור נשק "ארטנסל" דאג לקבל עבורנו הזמנות לעבוד במפעל, קיבלנו חדר בבית מגורים משותף. אני ואחותי התחלנו לעבוד במפעל, אני עבדתי במשרדים ואחותי בייצור, עבדנו במפעל עד ליום הניצחון ב- 1945 ומיד אחרי תום המלחמה חזרנו לעיר אותה עזבנו בתחילת המלחמה, ויטבסק.

אנא ספרי/י על קורותיך מתום המלחמה ועד חייך בארץ:

כשהגענו לויטבסק מצאנו עיר הרוסה לחלוטין, לא יכולנו להמשיך להתגורר בה והחלטנו לעבור לעיר בוריסוב שם כבר גרו קרובי משפחה שהצליחו לשרוד את המלחמה וחזרו לביתם לפנינו, כל שאר המשפחה שנשארה בבלארוס נהרגה ובבוריסוב חייתי עד שנת 1948.

בשנת 1948 נישאתי לאנטולי גיטליץ ועזבנו ללנינגרד (סנט פטרסבורג). בעלי עבר את כל המלחמה בצבא, הוא נפצע פעמיים ומיד לאחר שפצעיו נרפאו הוא חזר לחזית וב-1946 חזר לבוריסוב, עיר הולדתו, שם הכרנו. בעלי קיבל עבודה בלנינגרד ועבד במפעל צבאי, מקום בו התמיד לעבוד במשך 46 שנים. אני עבדתי בהנהלת חשבונות ובשנת 1949 נולד בנו. גרנו בדיר קומונלי, חדר בגודל 15 מ"ר. הבן שלנו שירת בצבא ואחר-כך סיים לימודי הנדסאות. כשבני סיים את השרות הצבאי הוא הצטרף לעבודה באותו מפעל שאביו עבד ובמקביל בשעות הערב למד. למרות שהוא התקדם בידע הוא לא התקדם בתפקיד. ליהודים היה מאוד קשה להתקדם בדרוג המקצועי. בשנת 1978 בנו נישא לאישה, אחות במקצועה ונולד להם בן- נכדנו. משפחתו של בנו גרה איתנו באותה דירה קומונלית. בשנת 1980 באופן פתאומי נפטר בנו בעבודה, אשתו נשארה עם תינוק בן עשרה חודשים. למרות האסון והצער הגדול היינו חייבים להמשיך לחיות ולתפקד למען הנכד שלנו, הוא נתן לחיינו משמעות. אני יצאתי לפנסיה ובעלי המשיך לעבוד במפעל, כלתנו עבדה בשני מקומות. בעקבות התקף לב שאירע לבעלי הוא הפך לנכה והוכר כנכה מלחמה.

כשהחלה העלייה לארץ אחותי ואחי עלו ואנחנו החלטנו גם להצטרף, במאי 1994 הגענו לארץ דרך פינלנד יחד עם כלתי והנכד שלי שכבר היה בן 15. בעלי, איתו חייתי במשך 49 שנים, נפטר במרץ 1997 ואני אלמנה של נכה מלחמת העולם השנייה. בערד אני מתנדבת בוועד של הוטרונים (וותיקי מלחמה) וגרה עם כלתי, אנחנו יחד יותר מ- 35 שנים ועבורי היא כמו בת. חשוב לשמור על שלום כי מלחמה זה דבר נוראי!

ראיון: אוה-חווה לוי

ערד, מאי 2013

